

Smaastykker.

X.

Andreas Bussæus's Levned.

Dette Stykke meddeles efter en Afskrift med J. Langebeks Haand i Gl. kgl. Saml. 3002, 4to. En tydsk Oversættelse findes i Dän. Bibl. II, 425 ff. som Indledning til en Samling Breve fra den franske Gesandt Plélo til Bussæus. For øvrigt kan henvises til Bang, Saml. af nytt. og opbygg. Materier I, 528 ff., Annal. f. nord. Oldkynd. 1853, S. 337. 348. Danske Saml. I, 400. Gunnerus, Erweckl. Hirtenbrief, S. 67 f. Kaalund, Katalog ov. oldnord. isl. Hdskr. S. 8. D. biogr. Lex. III, 267 f. En Del af Bussæus efterladte Haandskrifter findes i det kgl. Bibliothek i Gl. kgl. Saml. 4to, Nr. 2337*. 2338*. 3280. 3281. 3301. Thottske Saml. 4to, Nr. 1415*. 1678. 2122 og flere¹⁾). Af disse kan her særlig fremhæves de af Bussæus samlede Indskrifter fra Kirkerne i Helsingør, ovf. betegnede *, hvormed kan sammenlignes P. Ørslefs og H. C. Rosendahls Samlinger af Indskrifter fra samme Kirker (Ny kgl. Saml. 4to, Nr. 647 og 696). — I Prof. Søren Lintrups Fortale til Udg. af Joh. Jani Svaningii »Senecæ Theologia« (Havn. 1710) fortæller han om Hdskr. til Bogen: »Cujus Autographum, cum ante hoc lustrum mihi cum Societate, qvam hic aliarum alibi Academicarum exemplo institueram literaria, in his aliisque ἀνεκδότοις atque amoenitatibus indagandis occupato, pro humanitate sua communicasset Vir Cl. Andreas Bussæus, haud difficulter tandem persvasi Bibliopolæ — — ut suis illud sumptibus publicaret«.

¹⁾ Se Registrene til Gigas, Katalog over det St. kgl. Bibl. Hdskr. I. II

Dni Andreæ Bussæi,

olim Consulis Helsingorensis, vitæ curriculum.

Anno 1679 d. 31. Martii Kl. 2 om Natten er Andreas Bussæus fød til Verden af ærlige og ægte Forældre.

Hans Fader, Peder Andersen Buss, H. K. M. Foged over Loffoden i Nordlandene udi Norge, og kort for hans Død destineret Vice-Amtmand over Nordlandene, som udi Alders bedste Flor og Blomster meget hastig og ulykkelig druknede d. 15. Febr. 1686. Hans Legeme nedsat i Buxnæs Kirke d. 28. dito.

Hans Moder, Dorothea Storm, hvis Fader Michel Olsen Storm var Kongl. Majsts. Foged over Saltens Fogderi i Nordlandene.

Udi hans Alders 7de Aar, som var 1686, frafaldt ham ved det uformodentlige Dødsfald, som meldt er, hans sl. Fader, fra hvilken Tid af hans Moder lod ham i 3 Aar udi de første rudimentis literariis under privat Institution opdrage, indtil hun anno 1689 trødde i et andet Ægteskab med hans Sted-Fader, Jochum Bredal, som i Stillingen succederede hans sl. Fader, og var Mag. Eric Bredal, for-dum Biskop over Trundhiems Stift, hans Søn.

Fra den Tid af at han bekom Stedfader, blev han fremdeles i boglige Konster privatim informered indtil 1694, da han blev sat i Bergens Skole under den da værende Rectore Scholæ Mag. Severino Petræo, hvor han forblev indtil Aar 1696, da han derfra med Biskopens D. Niels Randulfs Consens og Approbation af Conrectore Scholæ Mag. Rudolpho Burenæo |: saasom Rector et halvt Aar til-forn var død : blev med Testimonio Scholastico til Kiøbenhavns Univertitet dimittered, og der under Rectore Univers. Hafn. Justitzraad Oligero Jacobæo, og Decano Facultatis Philosophicæ, Justitzraad Casparo Bartholino, i blandt cives academicos indskreven, hvorpaa blev af hannem ud-nævnt til Privatus Præceptor hans Blods-forvandte, Justitzraad Ole Rømer, Mathem. Superior. Professor.

Kort derefter sustinerede han Examen Philosophicum

og obtinerede under Decano Facultatis Philos. velbemeldte Justitzr. Bartholin, primam in Philosophia Lauream.

Omsider submitterede han sig Examini Theologico under Doct. Hector Gotfried Masio og D. Johannes Bartholin, og nød til Character af samme Examine *illum*.

Efter at han saaledes sine Examina paa Universitetet havde sustineret, applicerede han sig meest paa Philologiske og Historiske Studia, hvorudi han ved forefaldende Anledning og Leylighed adskillige Tractater har sammen-skreven, som ere:

Introductio in Dialectologiam sacram N. Testamenti. Hafn. 1704. 8°.

De Poesi Epica Dissertatio. Amst. 1704. 12mo.

Grammaticæ Latinæ præcepta majora, revisa et adaucta, maxime in præceptis prosodicis. Hafn. 1705. 8°.

Olai Borrichii conspectus Scriptorum Lingvæ latinæ notis et indicibus ab eo auctus. Hafn. 1705. 8°.

Amussis Qvantitatum Poëtic. Lips. 1708. 8°.

Arngrim Jonssens Historie om Grønland, fordansket af And. Bussæus. Khvn. 1732. 8°.

Arii Polyhistoris Schedæ de Islandia, cum versione et notis A. Bussæi. Hafn. 1733. 4to.

Flere Specimina ere endnu in Manuscriptis, hvoraf Collectores Lubecenses have endeel in Novis Literariis Maris Balthici anført.

Men som han ingen apparence saae, efter sit første Propos, ved Philologica i nogen anseelig Station at kunde komme, enten udi en Skole, eller ved Universitetet, lod han Philologica være sine *πάρεργα*, og Juridica sine rette *ἔργα*, hvortil han sig da alvorligen applicerede, og i Særdeleshed tog han sig for at igiennemgaae Jus Naturæ et gentium, som den rette Kilde og Ophav til al Menneskelig Lov og Ret, anvendte og temmelig Flid paa Jus publicum Romano-Germanicum, mest for at fornøye sin egen Curiositet, og fordi den største Deel deraf har ingredience i

Historierne, og hvis han saaledes af Jure Naturæ og juridiske Bøgers Læsning observerede, har han Tid efter anden med vores høypriselige Lands Lov og andre Kongelige Forordninger collationeret, og dertil appliceret, for at kunde paa des vissere og rigtigere Maade udfinde usum og praxin deraf; da og en Prøve herpaa sees udi den Danske Lovbog, den sl. Mand stedse har betient sig udaf, og som findes hos hans Halv-Broder, Sr. Jochum Bredal, tilforordnet Procurator udi Helsingør.

Han blev derefter 1710 d. 13. Julii, efter Kongl. allernaadigste Bestalling, antaget til at være Advocat og Procurator for Høyeste Ret, og alle Over- og Underretter i Danmark og Norge.

Hvorpaa han, imod sin Tanke og uden nogen sin Ansøgning, blev bestilt til Borgemester udi Helsingør, Aar 1718.

Dette sit anbetroede Embede har han med Berømmelse forestaaet, og i værende Tid fundet sin Fornøjelse ved sine Studeringer; hvorudover han havde colligeret sig et select Bibliothec, mestendeels bestaaende af Juridiske og Historiske Bøger.

1734 affecterede han Professionem juridicam in Academia Hafniensi, som blev til Hr. Justitzraad Andreas Højer overdragen.

Han var formedelst sit Legemes Ubeqvemmelighed, i Henseende til en umaneerlig Fædme, Svagheder undergiven, skjønt ey sengeliggende, førend han en Dags Tid for sit Endeligt befandt sig ilde og imod alles Tanke under sin Søvn om Eftermiddagen Kl. 6^{1/2} udi Helsingør under 2de Suk sødeligen bortsov d. 4. Januar 1735 og blev nedsat udi St. Olai Kirke sammesteds d. 11. Ejusd.

Hvor forsigtig og oprigtig hans Væsen har været før Gud og Mennisker, derom taler dette hans brugte Symbolum: Circumspecte, tamen candide.

Dette saaledes efter den sl. Mands mundtlige Beretning, og videre Communication efter Forlangende fra for-

ommeldte hans Halvbroder Sr. Bredal, som efter hans Død forefandt adskillige Momenta af hannem selv at være antegnet, tilforladeligen er bleven anført, og end videre meddeles Læseren følgende Underretning 1736 ved *F. J. V. Daww*.

Hvor laborieus den sl. Mand har været, og med hvad intention han har viist sig at tiene publico, udviiser disse hans efterfølgende Manuscripter, som efter hans Død af hans efterlevende Hustru [Mette Vederborn] bleve til Kongens Bibliothek overleverede, som ere:

1. Historisk Journal eller Dagregister over K. Friderich IV^{des} høyloflige Levnets og Regjærings Fremdragelse og Tilfælde udi Danmark og Norge fra hans Fødselsdag d. 11. Oct. 1671 indtil hans Dødsdag d. 12. Oct. 1730. Hvorved er føyet en Beskrivelse over de Historiske Medailler, som paa adskillige i Dagsregisteret anførte Passager ere myntede. Forfattet af And. Bussæus. Fol.

2. Kort Underretning om det gamle Grønland, saa og om den Part af Nord-America, kaldet Vinland etc. Af gamle Membraner og tilforladelige Documenter etc. forestillet ved Andr. Bussæus. Anno 1728. Dedicered H. K. M. Kong Christian VI. censurered til Trykken af H. Gram.

3. Den danske Process og Rettergangs Maade, hvoraf den første Deel alleene er fuldført; men til den anden er kun en Udkastning giort.

4. En Klagetale over K. Friderich IV. holden paa Helsingørs Raadstue d. 12. Dec. 1730. Kaldet: En viis og dydefuld Regenters Afbildning etc. Fol.

Samme Oration findes og af ham selv at være oversat i det Tydske Sprog.

End har den sl. Mand selv antegnet, at kort efter den højstsalige Dronnings Lovises Afgang overgav han til H. K. M. K. Friderich IV.:

En Slegt-Tavle, i det latinske Sprog forfatted, over det Kongl. Huses høye Familie, og de i det Kongl. Danske Huus fødte Kongelige Børn, fra den sidste hedeneke Konges, Gorm

den Gamles og Dronning Thyre Danebods Tid; derudi tillige beviises og anføres de Kongl. Børns fata med Giftermaale og andre Tilfælde indtil vore Tider. Saa beviises ogsaa baade Successions- eller Arve-Rettigheden, som og Souverainiteten fra Begyndelsen af.

Bemeldte Tavles Titel var: Abacus Regius Genealogico-Chronologico-Historicus. 1722. Og beretter han, at samme Tavle var nogle faa Ugger for den høystsalige Konges Død i hans Sovegemack paa Friderichsborg Slot i et Træ-Federal forvaret.

Og uanseet hans Bibliothec nogle Aar før hans Død ved Auction var overgaaet sine fatalia, saa saa man dog en temmelig Mængde af gode Bøger, som ved første Auction d. 3. Junii 1735 blev bortsolgte i Kiøbenhavn, og nu atter ved sidste Auction d. 23. Julii 1736 paa hans Manuscripter, en smuk Samling, tillige af andre lærde Mænds, hvorover findes trykte Catalogi.
